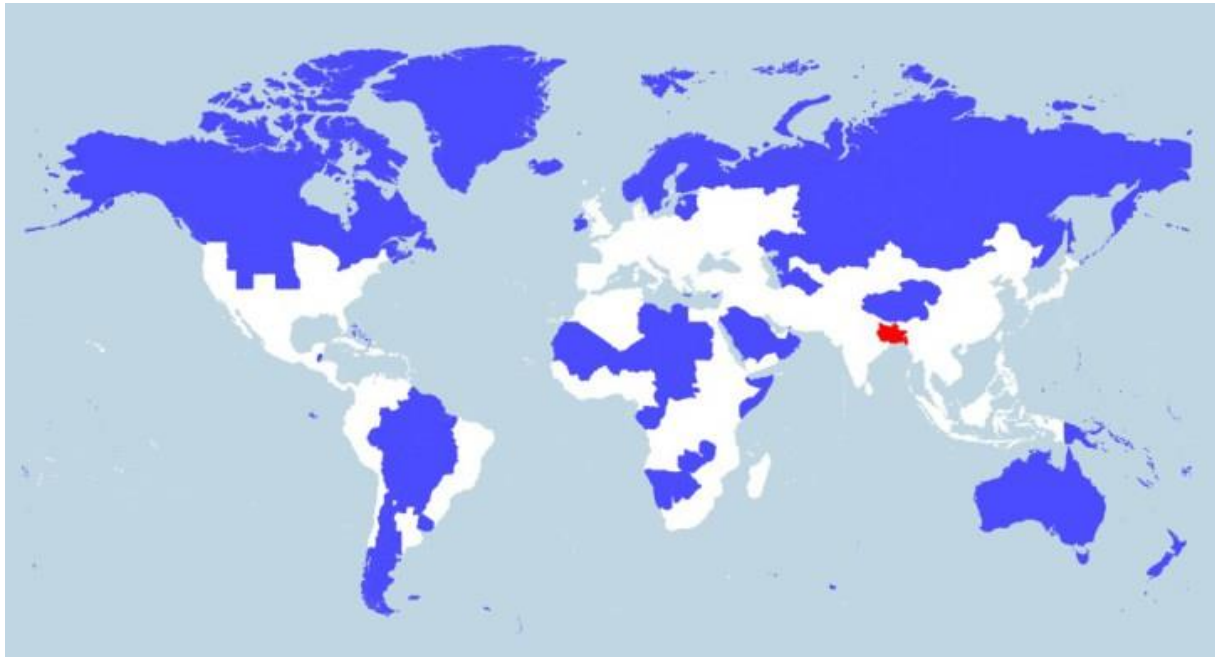

Denne teksten er hentet fra Morgenbladet. Grafikken er laget av Max Galka. Bruk teksten når du svarer på oppgavene.

Verden, tett og tom

- 5 % av verdens befolkning
- 5 % av verdens befolkning

Det er på ingen måte noen hemmelighet at verdens om lag 7,3 milliarder mennesker er fordelt noe ujevnt på planeten – og en kjapp kjøretur gjennom Hedmark anbefales om noen skulle være i tvil. Én ting er likevel å vite det, noe annet er å se forskjellene.

Fem prosent av verdens befolkning bor i området som er markert med rødt på kartet. Og fem prosent bor i de blå områdene – *til sammen*. Tallene er fra 2014, og på Metrocosm.com kan du selv gå inn og sjekke kartet nærmere. Norge har for øvrig en befolkningstetthet på 14 mennesker per kvadratkilometer, ifølge de siste tallene fra Verdensbanken. Et stykke unna Singapore, med sine 7736 mennesker per kvadratkilometer.

1 Hvilken påstand om de hvite områdene på kartet stemmer?

- A Det mangler oppdaterte befolkningstall for disse områdene.
- B Det er her det bor færrest mennesker.
- C Det er her flesteparten av verdens befolkning bor.
- D Det er store øde områder i disse landene.

2 Hvorfor anbefaler tekstforfatteren en kjøretur gjennom Hedmark fylke?

- A Han vil gi et eksempel på et tett befolket område i Norge.
- B Han vil demonstrere hvor raskt man kan kjøre igjennom et stort fylke.
- C Han vil motbevise at verdens befolkning er ujevnt fordelt.
- D Han vil gi et eksempel på et område som er tynt befolket.

Elevenes svar på oppgaver til «Verden, tett og tom»

I dokumentet «Analyse av prøven med elevenes svarfordeling» presenteres resultatene på hver enkelt oppgave i prøven. Dokumentet publiseres i PAS-Prøver sammen med lærerveiledningen og kan lastes ned etter gjennomføringen av nasjonale prøver i lesing.

Resultatene vises i form av prosentandel elever som har valgt de ulike svaralternativene. De riktige svarene er markert med gult. Vel så interessant som å se på de riktige svarene er det å studere hva de elevene som svarte feil, faktisk svarte. De gale svaralternativene i flervalgsoppgavene representerer misforståelser eller mangelfull forståelse av enten teksten eller oppgaven. Elevenes feilsvar kan dermed si noe om hva elevene ikke har forstått og gi lærere verdifull kunnskap om elevenes lesekompetanse og hva de bør jobbe videre med.

Tallene i margin viser prosentandel elever som har valgt de ulike svaralternativene.

1 Hvilken påstand om de hvite områdene på kartet stemmer?

- 26 A Det mangler oppdaterte befolkningstall for disse områdene.
- 18 B Det er her det bor færrest mennesker.
- 37 **C Det er her flesteparten av verdens befolkning bor.**
- 12 D Det er store øde områder i disse landene.

2 Hvorfor anbefaler tekstforfatteren en kjøretur gjennom Hedmark fylke?

- 26 A Han vil gi et eksempel på et tett befolket område i Norge.
- 7 B Han vil demonstrere hvor raskt man kan kjøre igjennom et stort fylke.
- 15 C Han vil motbevise at verdens befolkning er ujevnt fordelt.
- 44 **D Han vil gi et eksempel på et område som er tynt befolket.**

Oppdrag til «Verden, tett og tom»

I dokumentet «Veiledning til lærere – Oppfølging og videre arbeid med prøven» finner du flere tips til hvordan du kan gi god leseopplæring med utgangspunkt i tekstene og oppgavene fra årets nasjonale prøve i lesing. Dokumentet publiseres i PAS-Prøver og kan lastes ned etter gjennomføringen av nasjonale prøver.

Til lærer før gjennomføring av undervisningsoppdraget:

Hvilken informasjon ligger «mellom linjene»?

Å trekke slutninger handler om at leserne legger til noe som ikke står i teksten, men som tekstforfatterne forventer at leserne skjønner av seg selv ut fra konteksten. Mange elever trenger støtte for å øve opp denne ferdigheten, og bli bevisste sin egen rolle som aktive deltakere når de leser. I dette undervisningsopplegget får elevene utdelt to etterfølgende setninger eller opplysninger fra teksten «Verden, tett og tom». Deretter får de et spørsmål som skal sette dem på sporet av slutningen de må gjøre. For å svare på spørsmålet må elevene «fylle inn» informasjon som ikke er eksplisitt uttrykt i teksten, men som ligger mellom linjene. I tillegg til å gjøre elevene bevisste på at alle tekster inneholder informasjon som er implisitt, og at vi derfor trekker en rekke slutninger når vi leser, vil slike øvelser også kunne styrke elevenes evne til å uttrykke faglige resonnementer og å gi begrunnelser for sammenhenger i teksten.

Undervisningsoppdraget:

Ta med tekststressursen «Verden, tett og tom» tilbake til klasserommet. Sett elevene sammen i par eller små grupper. Del ut teksten til elevene og les den sammen høyt.

- Forklar for elevene at de nå skal øve på å lese mellom linjene, det vil si finne informasjon som egentlig ikke står (direkte uttrykt) i teksten.
- Les de to setningene nedenfor med opplysninger fra teksten «Verden, tett og tom» høyt for elevene og modeller eller «tenk høyt» hvordan du trekker slutninger for å forstå meningsinnholdet i teksten når du svarer på spørsmålet:
 - «På et verdenskart er områder der verdens befolkning bor markert med fargene rødt, hvitt og blått.»
 - «Fem prosent av verdens befolkning bor i de blå områdene og fem prosent bor i det røde området.»
 - Spørsmål: **Hva betyr de hvite områdene på kartet?**
 - Svar: «Det er der flest mennesker bor», «det er der resten bor» eller «det er der 90 prosent av menneskene bor» kan være eksempelsvar som viser gyldige slutninger.
- Målet med modelleringen er å vise elevene hva de må forstå eller legge til for at teksten skal bli meningsfull.

Deretter skal elevene forsøke å trekke en slutning på egen hånd med utgangspunkt i følgende opplysninger fra teksten:

- “7,3 milliarder mennesker er noe ujevnt fordelt på planeten.”
- “En kjapp kjøretur gjennom Hedmark anbefales om noen skulle være i tvil.”
- Spørsmål: **Hvorfor anbefaler forfatteren en kjøretur gjennom Hedmark?**
- Svar: “Hedmark er ujevnt eller tynt befolket område” eller lignende svar.

Plenumsdiskusjon i klassen:

Be elevene forklare parvis for hverandre følgende punkter, og ta deretter spørsmålene opp i plenum i klassen:

- Hvordan tenkte dere for å komme frem til svaret?
- Hvilke opplysninger står i teksten og hvilke står ikke?
- Hva måtte dere selv legge til for at innholdet i de to setningene skulle bli meningsfylt?

Tilpasning av oppdraget

- For svake lesere kan slike oppgaver være krevende, men det er mulig å tilpasse oppgavetyper ved å snu den på hodet: Elevene kan få utdelt en påstand fra teksten som ikke er eksplisitt uttrykt, men som det finnes belegg for. Deretter må elevene finne setninger i teksten som støtter opp om påstanden.
- I dette tilfellet vil påstanden kunne være «Befolkningstettheten i Hedmark varierer» eller «Det bor få mennesker i Hedmark».
- For å finne belegg for påstanden, kan elevene peke på de to setningene fra eksemplet ovenfor eller vise til informasjonen i kartet.